

Palamarchuk L.M.

PROFESSIONAL SPEECH FORMATION TECHNOLOGICAL APPROACH PECULIARITIES
OF THE FUTURE TEACHERS OF TECHNOLOGICAL EDUCATION

The article reveals peculiarities of the future technological education teachers' communicative training at the higher pedagogical establishments. It is shown that the topicality of the study is caused by the necessity of the future teachers of non-philological specialties (labour and technologies teachers specifically) speech skills formation, as the lack of such skills is the reason for conducting the lessons low speaking and communicative level, which reduces the efficiency of the educational process on the whole.

The main problems of the future technological education teachers' professional speech development have been analyzed. Among the main problems are the following: there is no approach to speech training for the students within the university; lack of subjects focusing on the future teachers' communicative and speech competence formation; domination of passive training forms.

The author proves in the article that the effectiveness of future teachers of technological education speech training can be ensured by introducing of her pedagogical technology as for the future teachers professional speech formation into the educational process. Peculiarities of its using in the professional training of the students of the engineer-pedagogical department: goal, main tasks and means of technology implementation, necessity and specific character of diagnostics of the future teachers of technology and labor training level professional speech formation have been revealed.

Key words: future teachers of technological education, pedagogical technology of professional speech formation, communicative and speech competence training, professional-pedagogical speaking, educational discussion, pedagogical diagnostics.

УДК 378.091

*Пінчук І.О.**

ТВОРЧІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті розглядається проблема формування англомовної компетентності майбутніх учителів початкових класів, яка складається з трьох взаємопов'язаних компонентів. Першою складовою є комунікативні вміння, другою – мовні знання і навички та вміння оперувати ними, третьою – соціокультурні знання і вміння. Засобом формування англомовної компетентності в нашому дослідженні є творчі вправи, основною метою яких є розвиток ініціативності і самостійності студентів у процесі спілкування іноземною мовою. Проектно-дослідницька діяльність студентів, їхні творчі портфоліо, творчі проекти, групова навчальна діяльність, ситуативне моделювання, навчальний театр використовувалися нами як засіб формування англомовної компетентності студентів.

Ключові слова: англомовна компетентність, майбутній учитель початкових класів, процес формування, творчі вправи, засіб навчання, проектно-дослідницька діяльність, творчі проекти, ситуативне моделювання, навчальний театр.

Основним напрямком модернізації професійної школи на сучасному етапі розвитку передбачається передусім підвищення якості засвоєння професійних знань, практичної та творчої підготовки студентів педагогічних ВНЗ. Іноземна мова за професійним спрямуванням як дисципліна циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки може і повинна зробити свій внесок у процес розвитку творчих здібностей студентів. Володіючи величезним виховним, освітнім і розвиваючим потенціалом творчих здібностей студентів, іноземна мова може реалізувати його лише в ході здійснення практичної мети навчання, тобто тільки в тому разі, якщо студент у процесі іншомовної комунікативно-пізнавальної діяльності буде розширювати свій загальноосвітній світогляд, розвивати своє мислення, пам'ять, почуття та емоції, якщо в процесі іншомовного спілкування будуть формуватися соціально-ціннісні якості

* © Пінчук І.О.*

особистості – світогляд, моральні цінності та переконання, риси характеру. На заняттях з іноземної мови студенти поглиблюють і розширюють знання та уявлення, отримані ними у процесі вивчення інших дисциплін – української мови, математики, літератури, музики, історії, географії, образотворчого мистецтва тощо. Тому іноземна мова може стати засобом поповнення знань у різних сферах життя, науки, мистецтва, вона допомагає здійсненню діяльності в різних сферах трудового та суспільного життя [4].

Формування англійської комунікативної компетентності у студентів нерозривно пов'язане з трьома компонентами, що взаємопов'язані, і відсутність одного з них порушує єдність поняття «англійська компетентність», якою повинен володіти майбутній учитель початкових класів. Першою складовою є комунікативні вміння, другою - мовні знання і навички та оперування ними, третьою – соціокультурні знання і вміння. Зазначені компоненти перебувають у тісному взаємозв'язку.

Наразі іноземна мова є інваріантною складовою навчальної програми для учнів початкових класів. Тому актуальним є процес формування англійської компетентності майбутніх учителів початкових класів, бо кожен учитель початкової ланки школи повинен володіти необхідними і достатніми знаннями, уміннями і навичками з англійської мови. Щоб досягти вищого рівня володіння англійською компетентністю, треба розвивати творчі здібності студентів у навчально-виховному процесі, засобом формування яких можуть стати творчі вправи.

Впливаючи на особистість, творчі здібності збагачують емоційний і практичний досвід, розвивають психіку, формують інтелектуальний потенціал, сприяють вихованню естетичних смаків, призводять до накопичення професійних навичок і вмінь, розвитку природних задатків студентів, їх моральних якостей [1]. Вони налаштовують на подальшу активну творчо усвідомлену роботу студентів, що відповідає їхнім духовним потребам, задовольняє їхні прагнення до самореалізації та прояву особистісних якостей. На нашу думку, саме творчі вправи є ефективним засобом комплексного розвитку особистості, виявлення формування її творчого потенціалу.

Аналіз наукової літератури з проблеми підготовки майбутнього вчителя до навчання молодших школярів іноземної мови показав, що питання вдосконалення підготовки майбутнього вчителя початкових класів активно обговорюється. Зокрема розробці проблеми формування професійної готовності студентів до творчої педагогічної діяльності присвячено дослідження І. Богданової, А. Капської, Н. Кічук, А. Лисенко, О. Пехоти, С. Сисоєвої. Теоретико-методологічні аспекти підготовки майбутнього вчителя початкових класів у системі освіти вищої школи, діяльності вчителя початкової школи відображено в дослідженнях В. Бондаря, М. Вашуленка, Л. Бірюк, О. Кіліченко, В. Махінова, О. Савченко, В. Собко, Л. Хомич, І. Шапошнікової та інших.

Важливе місце в наукових працях, присвячених професійній діяльності вчителя, займає проблема спілкування (Л. Артемова, Т. Драгунова, Д. Ельконін, М. Лісіна, А. Мудрик та ін.). Проблеми формування англійської компетентності майбутніх учителів початкових класів присвятили свої праці такі вітчизняні вчені, як С. Ніколаєва, О. Бігич, С. Роман, О. Коломінова, а також російські дослідниці Г. Рогова, І. Верещагіна, Н. Уварова.

Але у зв'язку з постійним оновленням технічних засобів і появою інноваційних технологій навчання іноземних мов можна відзначити потребу дослідження проблеми формування англійської компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні застосування творчих вправ на заняттях з іноземної мови у процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів, що сприятиме підвищенню якості англійської компетентності та фахової підготовки майбутніх учителів, їхньому розумовому розвитку, формуванню позитивних мотивів навчання.

Метою навчання іноземної мови є формування міжкультурної компетенції студентів, яка реалізується у здатності до іншомовного спілкування. Запорукою успішної мовленнєвої активності студентів є творчі вправи, у ході яких студенти долучаються до культури країн виучуваної мови, а також розширюють знання про культурну спадщину рідної країни, що дозволяє їм брати активну участь у діалозі культур. Творчі вправи дають можливість не тільки зацікавити студентів, але і розвивати їх творчу самостійність, творче мислення, навчати працювати з різними джерелами знань.

Розвивальний і виховний потенціал творчих вправ можна схарактеризувати за допомогою визначення таких цілей навчання: формування у студентів інтересу і поваги до культури країни виучуваної мови; виховання культури спілкування і потреби в практичному використанні мови в різних сферах діяльності; розвиток мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей, розвиток ціннісних орієнтацій, почуттів та емоцій.

У процесі викладання іноземної мови важлива роль належить принципу активності (інтелектуальної, емоційної та мовленнєвої), який творчо реалізується через організацію проектної та дослідницької діяльності студентів. У цьому процесі є важливим розвиток особистості. Досліджуючи лінгвістичний матеріал, студенти працюють вибірково й усвідомлено, активно досягаючи поставлених цілей [5].

Мета творчих вправ – розвиток ініціативності і самостійності студентів у процесі спілкування іноземною мовою, уяви і творчості, розширення світогляду під час розв'язання пізнавальних завдань. Творчість розкривається в ініціативності і самостійності студента. З метою розвитку творчості студентів ми пропонували творчі проекти, рольову ігру, дискусії, зйомки власних відеофільмів, створення особистих портфоліо, рольова гра, дискусію, дебати, аналіз ситуації, драматизацію літературних творів із сучасною інтерпретацією.

Ми пропонували такі теми для проектно-дослідницьких робіт: афіксальний спосіб словотворення в англійській мові, особливості перекладу художніх англійських текстів, побудова англійських речень тощо. Проектно-дослідницька діяльність покращує засвоєння граматичних норм і категорій англійської мови у процесі особистих висловлювань: студенти здобувають навички побудови тексту наукового стилю, засвоюють професійно спрямовану лексику, отримують можливість застосовувати досліджені правила на практиці у процесі мовлення. Лише формування позитивної мотивації через творчу діяльність у процесі вивчення англійської мови сприяє переходу навчально-пізнавальної діяльності студента на продуктивно-творчий рівень.

Творчі портфоліо студентів мають інформативний характер, уміщують інформацію про досягнення студента з дисципліни, створюють атмосферу змагань, бажання самовираження і сприяють творчості та пошуку неординарних способів вирішення поставлених цілей.

Основною перевагою творчих проектів можна вважати те, що вони базуються на комунікативному підході, дають можливість розвитку одночасно декількох компетенцій – мовної, мовленнєвої, соціокультурної, навчально-пізнавальної, дискурсивної тощо. У студентів з'являється внутрішня мотивація, бо вони самі вирішують, яку стратегію і тактику досягнення цілей обрати, застосовуючи свої творчі здібності. Тематика проектів може обиратися самими студентами, які не завжди звертаються до пізнавальних тем, а часто – до творчих тем прикладного характеру, а також проекти, що пов'язані із залученням інформації з декількох дисциплін і потребують творчого мислення, дослідницьких навичок, що сприяє інтеграції знань студентів [2].

Серед творчих вправ ми користувалися інтерактивними вправами під час закріплення матеріалу, які орієнтовані на поєднання пізнавальних та емоційних процесів навчання (whole-person learning). Це передбачає тісну взаємодію викладача і студентів у комунікативних ситуаціях, процес навчання відбувається в груповій

спільній діяльності. У групі інтерактивного навчання реалізуються дві основні функції: вирішення поставлених завдань і надання підтримки членам групи під час спільної роботи. Навчальна взаємодія буде результативною і ефективною в тому разі, якщо вона реалізує обидві функції однаковою мірою.

Презентація групових рішень змінюється етапом, який можна назвати визначальним в інтерактивному навчанні – рефлексією заняття. Рефлексія повинна бути присутньою на всіх заняттях. Ефективність цього етапу залежить від готовності студентів до самоаналізу.

Сучасне заняття з іноземної мови повинно проводитися в інтенсивному темпі, який потребує концентрації уваги від студентів та напруженості їхніх сил. Тому на занятті з англійської мови ділова гра потребує особливого обґрунтованого підходу. Такі ділові ігри мають велике значення для розвитку активності студентів [3].

Коли студенти оволоділи прийомами роботи в групі, навчилися спілкуватися, співпрацювати, можна вводити кооперативно-групову форму роботи, яка передбачає взаємодію не тільки членів групи, а й між групами.

Дослідження вчених з проблеми виявило, що групова навчальна діяльність сприяє підвищенню успішності студентів, вирішує багато виховних і розвивальних завдань. Зокрема це успішне, швидке занурення студентів у навчально-дослідну діяльність, формування самооцінки та саморегуляції, уміння пристосовуватися до темпу роботи групи, формування позитивного ставлення до навчання, спілкування іноземною мовою у групах.

Найоптимальнішою груповою формою, яка дозволяє чітко усвідомлювати важливість ділового партнерства, є ситуативне моделювання. Ситуативне моделювання – ефективна форма групової навчальної діяльності. Воно може бути двох видів – імітаційним та симуляційним. Імітація передбачає прості дії, які студенти за темою завдання можуть самостійно змодельовати, використовуючи опрацьовані вправи. Наприклад, скласти діалог, попередньо опрацьовавши вправу [5].

Симуляція більш складне завдання, тому що група має змодельовати не просто діалог за однією темою, а ту модель, яку запропонує створити викладач. Ситуативне моделювання стосується повсякденних ситуацій, тобто фактично є ситуативним спілкуванням, яке відоме багатьом учителям як «рольова гра». Мета ситуативного спілкування – навчитися іншомовної комунікації через досвід і почуття.

У процесі навчання англійської мови викладач формує творчі групи. Кожній групі надається можливість здійснити реальний творчий проект-постановку казок або драматичних творів англійською мовою, які обираються студентами з оригінальної літератури або створюються спільно творчими групами. У процесі роботи над постановкою в межах творчих груп відбувається спеціалізація кожного учасника. Режисерові на кожному етапі слід відзначати і занотовувати всі цікаві й оригінальні «знахідки» з метою подальшого їх використання. Приступаючи до підготовки вистави, режисер повинен точно продумати тему, ідею і жанр вистави, продумати оформлення сценічного простору, декорації, реквізит, можливі костюми персонажів та ін.

Навчальний театр за умови відповідної мовленнєвої підготовленості зберігає привабливість для студентів. Таке розуміння драматизації, гри зобов'язує викладача не втручатися в неї з виправленням помилок, не робити зауважень з приводу поведінки учасників театру, а подбати про створення необхідного рівня мовної підготовки, підібрати матеріал, здатний надихнути їх, допомогти зрозуміти його, навчити імпровізувати, розподілити ролі відповідно до інтересів студентів, організувати підготовку необхідних атрибутів драматизації, що мають важливе значення у створенні сценічної та ігрової атмосфери, тому що вона надихає, підказує правильну поведінку, надає особливу привабливість іншомовній комунікативній діяльності. У розподілі ролей необхідно враховувати як мовні, так і акторські можливості студентів. Можуть призначатися дублери, оформлювачі, режисери постановок. Така організація роботи

стимулює активність усіх її учасників. Після постановки можливе виконання творчих проєктів (написання пісень про одного з героїв, написання віршів з якої-небудь тематики, написання статті про дійових осіб, сюжет тощо).

Отже, використання творчих вправ сприяє активізації навчання студентів англійської мови, вихованню гуманних стосунків між ними, самостійності, уміння доводити і відстоювати свою точку зору, а також дослуховуватися до думки товаришів, культури ведення діалогу та полілогу, відповідальності за результатами своєї праці, чітко усвідомлювати важливість ділового партнерства, творчої співдружності тощо. Ефективним є застосування інтерактивних вправ, проведення ділових ігор та моделювання ситуативного спілкування. Наприкінці вивчення теми варто використовувати рольову гру, дискусію, дебати, обговорення у групах, парну роботу, аналіз ситуації – основні види творчих вправ, що дозволяють чітко усвідомлювати студентам важливість ділового партнерства у процесі навчання і формування їхньої англомовної компетентності.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми і не претендує на повне її розв'язання. Подальшого вивчення потребує аналіз і розробка системи моделювання англомовного ситуативного спілкування для студентів факультетів початкової освіти.

Література:

1. Богоявленська Д. Б. Психологія творчих здібностей: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Д. Б. Богоявленська. – М. : Вид-о Центр «Академія», 2002. – 223 с.
2. Джичоная М. А. Внедрение компьютерных технологий в учебном процессе. Метод проектов в преподавании иностранного языка / Магда Олексіївна Джичоная // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 22. – С. 113-117.
3. Мильруд Р. П., Сучасні концептуальні принципи комунікативного навчання іноземної мови. / Р. П. Мильруд, І. Р. Максимова // Іноземні мови в школі. – 2000. – № 4. – С. 14-19.
4. Петько Л. В. Іншомовна освіта в контексті формування нового вчителя в умовах університетської підготовки / Людмила Петько // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2013. – № 39. – С. 232-237.
5. Цілі навчання іноземної мови: навчальний посібник / під ред. Є. І. Пассова, Є. С. Кузнєцової. – Воронеж : НОУ «Інтерлінгва», 2002. – 265 с.

Пинчук И.А.

ТВОРЧЕСКИЕ УПРАЖНЕНИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

В статье рассматривается проблема формирования англоязычной компетентности будущих учителей начальных классов, которая состоит из трех взаимосвязанных компонентов. Первый компонент – коммуникативные умения, второй – языковые знания, навыки и умения оперировать ими, третий – социокультурные знания и умения. Средством формирования англоязычной компетентности в нашем исследовании выступают творческие упражнения, главной целью которых является развитие инициативности и самостоятельности студентов в процессе общения на иностранном языке. Проектно-исследовательская деятельность студентов, их творческие портфолио, творческие проекты, групповая учебная деятельность, ситуативное моделирование, учебный театр использовались нами в качестве средства формирования англоязычной компетентности студентов.

Ключевые слова: англоязычная компетентность, будущий учитель начальных классов, процесс формирования, творческие упражнения, средство обучения, проектно-исследовательская деятельность студентов, творческие проекты, ситуативное моделирование, учебный театр.

Pinchuk I.O.

CREATIVE EXERCISES AS A MEANS OF FORMING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS' ENGLISH LANGUAGE COMPETENCE

The article deals with the problem of the future primary school teachers' English language competence forming. Students' English language competence consists of three interconnected components. The first component is communicative skills, the second one is language knowledge and skills to operate them, and the third one is social and cultural knowledge and skills. Creative exercises act as the means of forming students' English language competence in our study, the main aim of which is the development of students' initiative and independence in the foreign language communication process. Project and research students' activity, their creative portfolio, creative projects, group learning activities, situational modeling, educational theatre were used by us as a means of forming the students' English language communicative competence.

The use of creative exercises serves not just to activate students' learning English process, to develop humane relations between them, their independence, ability to participate in discussions and, thus, to master the English-speaking communication and to prove their viewpoints, but also to listen to the friends' opinion, lead to the culture of dialogue and polylogue communication, responsibility for the results of their work. The usage of interactive exercises, business games and situational communication is an effective means of teaching. The use of role-plays, discussions, debates, pair work activity, analysis of the situation are the main types of creative exercises that allow students to understand the importance of business partnership in the learning process and the form their English language competence.

Key words: English language competence, future primary school teacher, the process of forming, creative exercises, means of teaching, students' project and research activity, creative projects, situational modeling, educational theatre.

УДК 373.3-051:378.046-021.68

Примакова В.В.*

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті уточнено контент поняття «неперервна освіта», схарактеризовано основні тенденції, принципи та перспективи її розвитку в сучасному світовому освітньому просторі. Проаналізовано особливості організації підвищення кваліфікації вчителів, зокрема початкових класів, у розвинених країнах світу (Англії, КНР, Німеччини, Польщі, Франції та ін.); визначено спільні та відмінні риси післядипломної освіти вчителів в Україні та інших країнах; схарактеризовано поширені та перспективні форми підвищення кваліфікації фахівців, висвітлено специфіку застосування методів, що найчастіше використовуються нині в неперервній педагогічній освіті країн світу. Наведено приклади впровадження дистанційного навчання вчителів в сучасному світі та окреслено його вплив на їх професійний розвиток.

Ключові слова: неперервна освіта; підвищення кваліфікації вчителів; перспективи; післядипломна педагогічна освіта; світовий освітній простір.

У сучасних умовах в Україні з особливою гостротою постає потреба в якісній підготовці педагогічних кадрів і забезпеченні інтенсивності підвищення їх кваліфікації впродовж професійного життя. Аналіз досліджень вітчизняних науковців з окресленої проблеми свідчить про її актуальність у сучасному освітньому просторі; про необхідність виведення складових неперервної освіти вчителів, зокрема початкових класів, на якісно новий рівень, що передбачає впровадження нових підходів до визначення цільових пріоритетів навчання, формування його змісту, вибору технологій, організації та управління. Ці проблеми в базовій і післядипломній освіті

* © Примакова В.В.